

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K,
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K;
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posebna številka 18 v.

Reklamacije so pošiljane preste.
Ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo,
poslani. Enostopna polt-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vira,
večkrat po dogovoru.

65. številka.

V Ljubljani, v četrtek, dne 1. julija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgove ulice 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na-
ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla
naročnina koncem meseca junija, da jo zopet
obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto	K 14.—
za pol leta	„ 7.—
za četrt leta	„ 3-50
na mesec	„ 1-20

Za Nemčijo:

za pol leta	K 7-90
za četrt leta	„ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta	K 9-50
za četrt leta	„ 4-80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri-
poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in
znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka-
varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo
naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim
ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Ljudsko šolstvo, učiteljstvo in ml.

Napisal L. J.

II.

Državni šolski zakon avstrijski je torej obve-
ljal v jako neugodnih kulturnih in političnih raz-

merah. Zaraditega se pa nam nikakor ne zdi
čudno, da šolstvo, posebno pa ideja osvoboditve
šole v teh štiridesetih letih ni tako napredovala,
kakor bi bila utegnila napredovati, če bi bile raz-
mere že takrat drugačne.

Ljudska šola in šolstvo sploh, bi se bila mo-
rala otresti tistih predsodkov, ki so zakrivali, da
se Avstrija tako brzoma potaplja v nazadnjaškem
klerikalizmu.

Marsikdo bi utegnil zvrčati krivdo na učitel-
jstvo. Res je, učiteljski naraščaj so vzgajali po
starih načelih; večja naobrazba v zmislu novega
zakona je bila le pedagoške naravi, a tudi vzgoje-
slovje je bilo takrat čisto drugačno, kakor je da-
našnje. V njem ni bilo nič modernega; šiba je
bila najboljša vzgojevalno sredstvo, dočim je da-
nes pri vseh modernih učiteljih merodajen način
vzgoje, ki je primeren otroški duši.

Vzgojeslovje se je razvilo in priznati moramo,
da je današnja šola v tem pogledu v najnovejšem
času jako napredovala. Vse drugače je pa z raz-
merjem učiteljstva in šolstva do klerikalizma in
pa med učiteljstvom in političnimi strankami
vohče.

Na te dve vprašanji se pravzaprav lahko
ozremo obenem, ker v bistvu ni razlike med
njima, zakaj klerikalizem je pod krinko verstva
vendarle navadna politična stranka.

Kako težko stališče ima učiteljstvo v tem, bi
nam mogel pojasniti le učitelj sam, ki je razmi-
šljal o tem in ki čuti, kakšne krivice se gode učiteljskemu stanu in šolstvu prav s teh strani. Mi
nimamo izkušenj. Mi pač ves ta boj opazujemo le
z daleka in če ta boj, ki ga vojuje učiteljstvo s
političnimi strankami in z drugimi faktorji primer-
jamo, uvidevamo, da je hujski nego razredni boj
delavstva.

Najboljši prijatelj ali pa najhujsi sovražnik
utegne biti časopisje, ki je v službi političnih
strank. In res. Če prebiramo slovenske časnike,

bodisi klerikalne ali pa liberalne, opazujemo, da
v javnosti že par let sem pravzaprav ti vodijo po-
litični in »kulturni« boj učiteljski. Tu čitamo sla-
vospev učiteljstvu, tam jokavost, tu psovanje, tam
obrekovanje: namen pa je vedno tisti, ki se čita
ali naravnost ali pa med vrsticami — blatiti na-
sprotnika in delati razkol še globlje med učitelj-
stvom tega prepričanja in pa onega. Niti enega
političnega časnika še nismo čitali, ki bi bil ple-
diral za slogo med učiteljstvom.

Ti časnikarski boji o tako sveti stvari, kakor
je šolstvo in učiteljstvo, so gnusni. Učiteljstvo po
deželi se zgraža nad njim, ga ne razume, ker se
ta politika in ta taktika ne more obnesti ne
vprič šolstvu ne vprič učiteljstvu. Tak boj uničuje
kolegialnost, ki mora vendar biti podlaga vsaki or-
ganizaciji.

Vse to vedo naše meščanske stranke.

Teh razmer pa ni kriv posameznik, ni jih
kriv stan, kriv jih je sistem, ki je zatiral učitelj-
stvo, ki je naravnost zatrl vse one pojave, ki so
nosili le sijaj napredka in svobodomiselnosti. Le
z velikim naporom in požrtvovalnostjo je učitelj-
stvo doseglo nekaj boljše razmere.

Kljub temu pa še prevladuje načelo iz kon-
kordatske dobe, ki smatra šolstvo za filijalko kle-
rikalizma, ki se je ne sme dotakniti noben Slo-
venec. Pa to načelo velja še pogostoma pri učitelj-
stvu in pri vseh meščanskih strankah.

Vemo, da se posameznik ne more boriti proti
takim razmeram in da je osvoboditev šole iz pesti
raznih konfesionalnih organizacij naloga narodov,
ne pa direktno učiteljstva, ker to nima pri poslo-
vanju in administraciji odločevalne besede in so
vsi kompetentni faktorji tej nameri naravnost na-
sprotni. Vemo pa tudi, da bo ta boj mnogo lažji,
če se učiteljstvo, ne oziraje na politiko, povsem za-
radi svojih interesov združi, da si pribori svobodo
kot učitelj in kot državljani. To potrebo čuti ven-
dar vsak učitelj, če je pošten, če je pa toliko ne-

PODLISTEK.

Kapitan.

Dalje.

Mornarju poje druga pesem. Njegovo življenje,
njegovo delo in njegov počitek so večne nevar-
nosti. Pod njegovim domom ni stalnih tal, kate-
rim bi lahko zaupal kakor čvrstemu temelju svojih
hiš. Vodeni grob, kateremu dovajajo valovi, vi-
harji, skrite kletke, nevarne struje, hudi vrtinci ter
sto in sto nesrečnih slučajev neštete žrtve, mu je
vedno odprt. A mornar ljubi vendar svoje morje
in njegovo nevarnost...

Gosta, temnosiva megla pokriva vodeno da-
ljava in se spušča pred oči liki težka, tožna za-
vesa. Nobeno oko ne prodre te žalobne goščave.
Širni, brezmejni svet, tako krasen v svoji brez-
krajnosti, izgine v tej melanholični megli. Stena,
dvigajoča se od vseh strani liki gigantično jahnji-
nično zidovje vas zapira na malem prostorku,
jemlje vid vašim očem, lega vam kakor mōra na
prsi, vklepa vam srce in stiska vam dušo. Otroci
sveta sta, a svet vam je izginil izpred oči in čutite
se osamljene, zapuščene; hoja vam postane nesig-
urna, misli temnobne in občutki bolečni. Samo
nemertja se prikaže stolp ali vogel skozi to mračno
vlago in daje opotekanju vodilno smer. A tam zu-
naj — na morju... skozi nočno temino mečejo
svetilniki svoje svarično luč, morske megle ne
prodre nobena svetloba. Popolna, plašljiva negoto-

vost vlada neomejeno v megli nad vodami. Tožno
se razlegajo zategnjeni, votli glasovi megličnega
roga in ostri zvoki parnih pištal po temnobnem,
težkem zraku, v svarilo ladjam, ki plavajo v istih
vodah v dosežni, nevarni bližini, katerih pa ne
opazi nobeno oko. A ta opomin ne prežene vsega
strahu iz srca. Tudi dobro uho se lahko zmoti in
ladja zajadra prav tja, kjer bi se morala ogniti
nevarnosti. Morda prihaja svarilo prepozno...
Morda zadene ladja ob kletke, na katerih ni aku-
stičnih znamenj, da bi varovale morskega potnika
zmote.

Pazi, moj kapitan! Danes je vožnja nevarna.
Morje ljubiš, a danes mu ne zaupaj preveč. Jadraj
počasi, počasi, vozi pazno, da te ne doleti nesreča,
ki se skriva v temnih gubah megle in zagrinjala
in neprenehoma preži na plen. Svoja čutila moraš
napeti do skrajnosti, sluh in vid se ti morata
stanjšati, vsaka temnejša pika, vsak sum ti mora
odsevati, odmevati v duhu.

Ogromna ladja je polna potnikov. Brezbrižni
so, zakaj na ladji je kapitan. Njemu zaupajo. Po
njegovem povelju dviguje mogočni stroj svoje
orjasko železne ude, po njegovem povelju se vrtil
in obrača veliki vijak, ki goni morskopalacho
skozi valovje, po njegovem povelju daje krmilo barki
potrebno smer. Sto in sto ljudi je zbranih, spodaj
po prijetnih izbicah, gori na široki provi in za
vse je odgovoren kapitan. Kakšno breme! Življenje
tega številnega ljudstva je v njegovih rokah. Nje-
govo uho, njegova beseda je potnikom pored, da,

dosežejo zdravi in živi svoj cilj. Kaj jim je mar,
koliko para razvija ogromni železni kotel, koliko
vozlov prehiti pomorski velikan vsako uro! Svoje
vožne listke imajo in z njimi pravico, da pridejo
o pravem času tja, kamor so se namenili.

Polagoma se pomika ladja naprej.

Nekateri potniki godrnjajo.

— Kdaj bo konec te vožnje?

— Megla je, plovitev je nevarna, paziti se
mora, odgovarjajo drugi.

— Kaj megla? Kaj paziti? To je strahopet-
nost. Kaj naj se nam primeri? Ako pride barka
nasproti, jo že opazimo in zaslišimo njena zna-
menja. Še zadnji trenotek se ladja z nasprotnim
parom lahko požene nazaj.

— To je res. Nekoliko paznje je že dobro,
kar je pretirano, je pa smešno, pritrjuje mlad
gospod s podjetno navihanimi brki in malce dr-
zim vedenjem.

— Lahko je govoriti Vam, ga zavrne starejši
mož resnega obličja. Vam je prosto, na mestu
skočiti v morje. Odgovorni ste sami zase. Kapitan
jamči za varnost cele ladje in vsega, ker je
na njej.

— P-he, pravim pa le, da je to strahopet-
nost...

Kapitan se ne zmeni za te pogovore.

Zdaj pogleda mirno v neprodorno megleno steno,
zdaj se skloni nad veliko morskó karto, na kateri
ne more danes nikakor zabeležiti prostora, kjer se
nahaja ladja, zdaj zakliče strojniki zapoved...

maren, da dela proti svojim interesom, ga bo učiteljstvo sodilo samo, čim se je polegel osební boj s politíčnim ozadjem, ki razburja kri na obeh straneh ter tako odganja mnogo bojovníkov za sveto stvar.

V našem, delayskem interesu je, da se učiteljstvo emancipira od vseh politíčnih strank, ki so delavstvu sovražne in streme za izkoriščanjem siromašnih slojev.

V slovenski politiki se pojavlja nekaj preobrat, ki je pa precej naperjen proti socialni demokraciji. Boj proti socialno-demokracíjnemu delavstvu, ki se je toliko popelo, da zastopa svoje gospodarske in kulturne interese samostojno, je krivičen in mi apeliramo na učiteljstvo v interesu napredka in naše delavske gospodarske pozicije, da se ne druži s strankami, ki ovirajo delaystvo v politíčnem razvoju, ga obrekujejo in preganjajo, ker bi bilo tako druženje protidelavsko in protikulturno.

Ne vabimo učiteljstva v svoj tabor, opozarjati pa moramo na to, ker je to važno tudi za splošen napredek.

„Dajmo mu, da bo zelen!“

Tako je vzkliknil porotnik, ki je pričetkom junija t. l. vstopil v posvetovalno dvorano porotnega sodišča v Gorici. Žalostno-grozen vzklik, ki kakor žarek plamen razsvetljuje najtemnejši kot slovenske — omike. Tisočletno suženjstvo pod duhovno in posvetno oblastjo odmeva iz tega vzklika, zar srednjeveških grmad odseva od ondod.

Porotnik sem — visoka čast! Pod mojima rokama ječa in svoboda, življenje in smrt mojega — sotrpina! Porotnik sem! Višja moč se je zapupala meni nego sodniku, gospodu v črni halji in z glavo, polno čudne učnosti, moj pravorek veže tudi njega! Dajmo mu, moč imamo!

Da si jih videl, te slovenske porotnike, kako so korakali s težkimi koraki na svoje sodne stole, krčevito držeči mogočne marele, po parketni dvorani sodne palače! Mehanično poslušajo obtožnico, pol radovedno obtoženčev zagovor proti domnevni hudodelstvu. Radovedno poslušajo priče, s predsodki vsevednosti in vseresničnosti pred »britko martro« in voščenima svečama, izvedenca kot vrecle gosposke vsegavednosti. Spoštljivo si ogledujejo črne halje sodnikov in s posebnim spoštovanjem in pokornostjo skoraj poslušajo državnega pravdnika, predstavnika državne volje, kot prvega in pravega zastopnika maščujoče se pravice, nezaupno, napol poslušaje — dobro plačanega advokata, ki se zamaš trudi, zaslužiti svoj dragi honorar ter izkušati prati obtoženca, tako izdelanega z vsemi sredstvi avstrijskega pravnega reda in preiskovalne prakse.

Vendar enkrat konec tolikih bosedi! Umerjeno odkorakaje v posvetovalno sobo in končno si da najstrupenejši izmed dvanajstih odduska: »Dajmo mu, da bo zelen!« Po urah in urah svečanosti, ki naj veje po sodni dvorani, po žalostnih alikah bede človeškega življenja, pa se izviže živalsko nizki vzklik iz vrst porotnega moza, češ:

konec je dolgega zasedanja, dajmo mu, da bo zelen! Sedaj smo mi sodniki, ki odločamo, pri nas je maščevalna pravica in na tebi, obtoženec, hoče dati državna oblast vzgled: dajmo ti, da boš zelen!

Stud ovira človeka verjeti, ko mu donesejo tak vzklik. Ni res, ne more biti res! Če smo preživeli Slovenci še tako težke čase robote in hlapčevanja na svojih revnih tleh, ni mogoče, da bi danes kdo med nami, pa če je še tako priprost kmet, v tako slovesnem trenutku, kakršen je trenutek, kadar se sodi o življenju človeka, izustil tak živalski vzklik: »Dajte mu, da bo zelen!«

In vendar je res! Z grozo se je šepetal in prenašal ta vzklik, in verjeti moramo. Moramo priznavati, da je kaj takega med nami še mogoče, moramo priznavati, da je tak vzklik rezultat zaostalosti slovenskega kmeta, rezultat zastrupljenosti naših razmer.

Kdo voli in kliče naše porotnike, soditi nesrečne sodeželane? Od leta do leta naj bi se izbirali možje-poštenjaki in možje razumniki, najboljši in najnaprednejši iz kraja. Ne politíčno pripadništvo, ne versko izpovedanje ne bodi merodajno pri izbori, marveč le možatost in stopnja izobrazbe. In kako se vrši izbira mož-poštenjakov in mož-razumnikov po našem Slovenskem? Tam, kjer tlači Slovenca tujec, na slovenskem Koroškem, Štajerskem in v Istri, tam se izbirajo za porotnike kolikortoliko izobraženi možje vladajočega plemena. Nam li morejo dati taki možje pravico, kadar gre za našo narodnostno posebnost? Tam, kjer je Slovenec kolikortoliko prost tujega elementa, pa izberejo trdnega kmeta, kolikor mogoče odvisnega od župnika in vernega pristaša klerikalne stranke, ali pa izberejo po liberalnem puhlem časopisju vzgojenega malomeščana.

Tako stojimo Slovenci ob pričetku 20. stoletja v porotni dvorani pred žalostno alternativo: ali da nam sodijo narodno-sovražni, šovinistični tuji elementi, ali pa da je odločilna le strankarska klerikalna ali liberalna disciplina. Stopi, delavec, nesrečnež, pred take porotnike, klerikalne ali liberalne, pa ti bo sodba: »Dajmo ti, da boš zelen!«

Politični odsevi.

* Z ograkega gnojilšča. Proti Kossuthu, ki bi po vsej sili rad iz sedanje krize otel svoj ministrski portfelj, se je uprlo 119 poslancev neodvisne stranke; na vihnem zborovanju je padel klic: Kdor se boji za svoje kupčije, naj zapusti stranko! Klic je meril na zvestega oprodo Kossuthovega, poslanca Barabasa, ki so o njem zadnji čas prodrlle prav čedne zgodbe v javnost. Na primer: 31 kmetov je tožilo kečkemeško banko zaradi oderutva: banka je bila obsojena na odškodnino. Tik pred razpravo je banka poverila pravno zastopstvo Barabasu, ki je enemu sodnikov obljubil avanzmá. Pred razpravo v drugi instanci je advokat kmetov-tožiteljev dobil mastno upravo neke konkurzne mase — po priporočilu Barabasa. Kmetje so seveda pravdo izgubili. — Drug slučaj! Lani je trgovsko ministrstvo razpisalo dobavo železniskih pragov za progo nad 15.000 km dolgo. Ponudb je kar deževalo; za vsakim ponudnikom je stal kak poslanec. Zmagal pa je Kossuthov zapetnik Barabas, oziroma dunajska firma Eisler, ki Barabasa krmlí s provizijami. Pogodba je sklenjena za deset let z letno rastočimi

cenami; svota, ki gre zanjo znaša, približno 20 milijonov kron. — Sicer pa lov za takimi »dobrotnicami« nikakor ni specialiteta neodvisne stranke. Zgovorni Koloman Szell, predsednik ustavovercev, je v zadnjem času kar utihnil — pred polno skledo hipotekarne banke, ki mu na leto ne donša nič več kot 150.000 kron. Za bančnega ravnatelja je vedno dobro, da se razume z vsako vlado, in nihče — tudi Koloman Szell ne — danes ne vé, kam potegne hitri politíčni veter. Kaj ga moti, da je sam izdal inkompatibilitetno postavo, ki proglašá nezdržljivost politike in privatne kupčije.

* Nova senzacija zagrebškega procesa. Posl. dr. Aleksander Mitrović priobčuje v svojem glasilu novo velesenzacionalno razkritje, tičočo so zagrebškega »veleizdajniškega« procesa. Dr. Mitrović se bavi obširno z osebo bivšega prokurista pri združnici »Ljubljanske kreditne banke« v Splitu Ljubomira Vrdoljaka Kažimirova. Vrdoljak je pred leti ukradel v Sarejevu tamošnjemu ruskemu konzulu važne dokumente. Ker je ruska vlada prišla na sled tej tatvini in je zahtevala kaznovanje zločinca, je Vrdoljak izginil iz Sarajeva, bogato preskrbljen z denarjem. Potoval je dlje časa po Evropi. Pred leti se je vrnil v Bosno, odkoder se je preselil na Dunaj. Tu je postal uradnik Živnostenske banke. Lani je bil imenovan za ravnatelja »Vjeresijskega zavoda« v Zadru. Tu je bil odpuščen, na kar je dobil meseca septembra službo prokurista pri »Ljubljanski kreditni banki« v Splitu. Ker je Vrdoljaka poslanec Klofač v parlamentu meseca marca javno proglasil kot vohuna, ga je »Ljubljanska kreditna banka« odpustila. Kmalu na to ga je »Vjeresijski zavod« ovadil sodišču, da je falzificiral kupon v vrednosti 960 kron. Vrdoljaka so zaprli. Dne 20. maja 1909 so izvršili na njegovem stanovanju hišno preiskavo in pri tej hišni preiskavi so našli nemški original onega revolucionarnega statuta, ki ga je v srbskem jeziku priobčil Našić v svoji brošuri »Finale« in ga podtaknil srbskemu častniku Milanu Pribičeviću in ki je temeljna točka zagrebškega »veleizdajniškega« procesa, s katero proces stoji in pade. Končno navaja dr. Mitrović, da je Vrdoljak dobival plačo od bosanske vlade potom barona Kučere ter zatrjuje, da ima tozadevne dokaze v svojih rokah.

Domače vesti.

— Našim cenj. naročnikom. Današnji številki smo priložili pošne čeke in prosimo vse tiste naročnike, katerim je naročnina koncem junija, ali pa že preje, potekla, da jo zopet obnove. Tudi naše cenj. zaupnike prosimo, da redno odračunajo. — Denar naj se vedno pošilja po čeku »Rdečega Praporja«.

— Frivolna igra klerikalnih poslancev. Komaj je bil rešen proračun, so slovenski klerikalci v zvezi s češkimi agrarci vložili 57 nujnih predlogov; s tem so proglasili obstrukcijo. Dokler je državni zbor razpravljaj o t. zv. »državni potrebi« — o rekrutnem kontingentu in proračunu, o klerikalni obstrukciji še sluha ni bilo. Ko pa se gre za sredstva, ki bi saj nekoliko ublažila strahovito draginjo, hočejo klerikalci ustaviti parlamentarno kolo. To je tako nečuvčna brezvestnost, tak protiljudski zločin, da bodo klerikalci dobili odgovor, kot se jim niti ne sanja. Razburjenje ljudstva proti oderutstvu z živili raste in se širi od dne do dne. Obilo hude krvi je med ljudstvom zbudila provokacija agrarno-klerikalnih poslancev, ki so odklonili socialno-demokracíjni predlog, da se odpre carinska meja do prihodnjega leta. Razumljivo je, da ljudstvo zahteva z vsem povdankom, da se kar najhitreje reši pooblastilni zakon za uredbo trgovsko-političnih razmer z balkanskimi državami; s tem bi se saj nekoliko zmanj-

Ladja plava hitreje.

Kapitan ima različne naloge. Megla ga sili, da bi vodil ladje počasi, a druga dolžnost mu narekuje, naj pospeši vožnjo. Parobrodna društva tekmujejo. Najhitrejši parniki so potnikom najljubši, lastniki ladij zahtevajo, naj kapitani vsotvarjajo rekorde.

— Vozite hitro, da dobimo dosti potnikov.

Kapitan je sluga. Vršiti mora voljo svojih gospodarjev.

Tudi danes je odšlo več parobrodov iz luke. Vsi so odpeljali pred njegovim. Ali jih dohiti? Korist njegovih gospodarjev in njegova slava je navezana na to. Še nikdar ga ni prekosil tekmeč! A danes se boji. Njegovo ime se osmeši, ako zmaga konkurenca. In kaj poreče družba...?

Hitreje! Zmagati mora!

Največja nevarnost je menda minila; na širokem morju ni lahke mogoče, da bi zadel ob drugo ladjo. Pa megla dela vendar velike težave. Nikakor se ne more orientirati. Točno je pazil, pa vendar ne ve, če se ni ladja morda malce odmaknila od določene črte.

Toda pogum!

Pogostejše brizga parna piščal skozi gosčavo. Vse je mirno. Od nikoder glasu...

Da bi se megla razblinila vsaj za hip! Le za kratek trenotek! Samo malo bi rad videl sonce, da bi natančno določil, kako visoko je, pa da bi potem spoznal, kje je z ladjo. A te vlažne stene ne prebije noben žarek.

Naprej!

Ladja hiti proti svojemu cilju.

Ah! Še nekaj ur, pa bo končano vse.

Morje mu ostane zvesto. Kako bi ga izdalo to morje, ki ga tako ljubi!

Čuj! glas...

Ne, nič ni bilo.

A vendar! Kakor da šumi nekaj... Da — valovje bobni... Kaj je to?

Prvi častnik pristopi.

— Kapitan, zdi se mi, da smo nekoliko zgrešili smer.

— Kako?

— Če se ne motim, smo zašli med granjanske kleče.

— Menite?

— Prav tako se mi zdi.

Kapitanova duša se strese vsa. Smrten strah mu napolni prsi. A na licu mu ni čitati bojazni. Nobena črta na obrazu se mu ni izpremenila, samo temno se mu je nekaj zasvetilo v očeh.

Kratka zapoved — vožnja hitrost se zmanjša, ladja se pomika počasi, da se komaj opazi.

— Kaj se je zgodilo?

— Nič. Megla je menda gostejša.

Potniki ostanejo brezbrizni. Kapitanu se krči duša. A mirno zapoveduje, kakor da ni nobene nevarnosti.

Počasi... počasi se pomika barka...

Krrr sss-sss rrrrrrr...

— Zaboga! Kaj je? Pomoč! Pomoč!...

Trenotek. Groza.

Bilo je slišati, kakor da se je nekaj ogromnega, trdega zadrlo pomorskemu velikanu v telo. Kapitan je vedel, kaj se je zgodilo. Podvodna skala je prerezala barko. Voda šumi vanjo. Ladji ni rešitve. A ljudem...

Nekaj se jasni skozi meglo.

— Mir! zagrmi mogočni glas z zapovedniškega mostu, na katerim stoji sam, kakor poosebljena podobna pokoja. Nehote se mu pokori vse. Grozni, plašni dirindaj utihne.

— Čolne v vodo! sledi zapoved.

Pokorno, kakor zapoveduje, izvršujejo mornarji povelje. Častniki nadzorujejo delo. Vsa srca trepečejo. Smart v valovju?!... Kje so domovi...?

Konec prih.

žalo rastočo draginjo. Postopanje klerikalcev, ki groze v tem trenutku z obstrukcijo, je nezaslišana in brezprimerna frivolnost. Svarimo klerikalce, da prenehajo s svojim blaznim početjem o pravem času. Potrpežljivost ljudstva ima svoje meje in glad svojo logiko. Klerikalci so odgovorni za vse posledice, ki bi jih njih zločinska politika rodila.

— **Zakaj klerikalci obstruirajo?** Dr. Sušteršič izjavlja, da je klerikalce dovedlo do obstrukcije proti trgovsko-političnemu pooblastilnemu zakonu postopanje vlade in vladnih strank, ki so hotele rešiti gospodarske predloge, ne da bi bilo doseženo soglasje z ostalimi strankami. Dalje hočejo klerikalci preprečiti ustanovitev italijanske univerze in s tem plačati Italijane z njihovim glavo-voženjem o bosenski agrarni banki. Slednjič pa je — po Sušteršičevi motivaciji — arogantni ton finančnega ministra Bilinskega napram dr. Kreku pripomogel, da so zgradili dnevni red z obstrukcionističnimi nujnimi predlogi. Kar se poslednjega argumenta tiče, moramo izpovedati, da prekaša otroško smešnost tega motiva le nečuvstva nesramnost njegova. Nič nimamo proti temu, da klerikalci, če se poklicane in usposobljene čutijo, nauče Bilinskega dobrega tona in lepih manir; ampak protestirati moramo najodločnejše proti klerikalni insinuiranju, da bo avstrijsko ljudstvo plačevalo stroške tega pouka. Zastran učnine naj se drže finančnega ministra samega! — Koristna je izjava v toliko, ker kaže, v kakšnih rokah so koristni slovenskega ljudstva, ker kaže, kako brezmišelnost in lahkomišelnost se igrajo klerikalci z ljudskimi interesi. V času, ko se moka prodaja po 52 vinarjev in ko bo kruh zginil s proletarske mize, ovirajo z obstrukcijo ublažitev silne draginje. Klerikalnim političnim glumačem je treba zagrmeti v ušesa, da vsakdanji kruh delavskega ljudstva ni igrača za ministrske štreberje.

— **Resnoba slovenske opozicije.** Podlost najnovejšega atentata slovenskih klerikalcev na ljudski žep, ko izkušajo preprečiti ureditev trgovskih odnosov z balkanskimi državami, katera bi vsaj nekoliko scenila najpotrebnejša živila, je razvidna iz obnašanja slovenske opozicije napram rekrutnemu kontingentu in proračuna. Proračun je bil sprejet s 19 glasovi večine in še to s pomočjo peterih ministrskih glasov. Od slovenske enote je manjkalo 22 ponajveč jugoslovanskih poslancev. Če bi poslanci količak resno vzeli svojo poslansko vlogo, bi bil proračun odklonjen, vlada poražena in Bienenrthov kabinet bi ne nadlegoval več avstrijske države. Pri proračunski razpravi, pri obravnavanju rekrutnega kontingenta je za resno opozicijo čas, da vladi odpove zaupanje in ji odreče kredit. Proračun in vojaški kontingent sta za vsako vlado berglji, ki se nanje opira. Opozicija, ki je zamudila ali pa izpustila ugodno priložnost za odstranitev nadležne vlade, pa se je vrgla na trgovske pogodbe, od kojih vlada nima nobenega dobička, ljudstvo pa neizmerno škodo, sploh ni opozicija. V sedanjih klerikalnih obstrukcijah zamašča zdrave in poštene misli. Dr. Sušteršič, s polno glavo osebnih aspiracij, se pri rekrutni in proračunski razpravi ni hotel zameriti cesarju, ki imenuje ministre; pač pa temu «demokratu» ni nič za zamero ljudstva, ki sicer ne imenuje ministrstva, ki pa voli poslance. Ali bodo volilci klerikalnih poslancev pri prihodnjih volitvah primerno honorirali njihovo obnašanje? Ali so prav take mevrže kot klerikalni poslanci?

— **Samomor.** Barbara Azbe, rojena v Bistrici na Koroskem, služkinja g. Bremca na Jesenicah, se je 22. m. m. ob 10. dopoldne v stanovanju gospodarja Bremca na oknu obesila. Ob 11. uri so našli, a bila je že mrtva. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na Jesenice. Dekle je samomor izvršila najbrže v blaznosti.

— **Iz Ilirsko Bistrico se poroča:** V Reki je utonil po vsi dolini znani pevec narodnih pesmi Jož. Tomazič, po domače Pošek. Šel je pod Dobropoljani čez jez in ker je bil gotovo natrkan, je padel v vodo in utonil. — Pri hotelu Ilirija v Bistrici je povozil nek voznik solskega dečka iz Male Bukovice. Bilo je več otrok, ki so šli ravno iz šole in so se vzpenjali na voz, temu je pa spodrsnilo in je padel pod voz, ki ga je tako poškodval, da bo težko okrevati.

Svoje naročnike prosimo, da odpošljejo takoj naročnino za „Rdeči Prapor“.

Umetnost in književnost.

: V umetniško razstavo v Jakopičevem paviljonu imajo organizirani delavci vstop za znižano ceno. Vstopnice se dobe v pisarni «Delavske Tiškovne Družbe», Selenburgova ulica 6, II. nadstropje, po 60 vinarjev. Delavci, ki so prijatelji umetnosti, se sploh vabijo, da se zglase tam radi predavanja, ki bi se priredilo o vpodabljalni umetnosti sploh in o sedanjih razstavi posebej.

Zadnje vešti.

Iz državnega zbora.

Dunaj, 30. junija. Današnja seja poslanske zbornice je stala v znamenju klerikalno-agrarne obstrukcije. Klerikalci, na čelu jim dr. Sušteršič, hočejo torej čisto resno izvrševati napovedano zločinsko politiko, ki nima obrnjene osti toliko proti vladi kakor proti delavskemu ljudstvu, ki naj bi se pokorilo za politične kozle združenih klerikalcev in agrarcev. — Zbornica je razpravljala o predlogu posl. Metelke o čeških manjšinskih šolah. Naučni minister Stürgkh je povdarjal potrebo, da se glede manjšinskih šol pogodita obe narodnosti. Nem. napr. Funke je urgiral zakonito ureditev tega vprašanja in je očital Čehom, da vzdržujejo svoje manjšinske šole na stroške nemških občin. Posl. Sternberg je kritiziral mladočeško politiko in jo označil za neodkrito. Novoizvoljeni češki radikalec se je pridružil državno-pravnemu zavarovanju čeških poslancev. — Prihodnja seja se vrši v petek, v torek pa bodo delegacijske volitve.

Dunaj, 30. junija. Koncem seje so se zbrale obstrukcijske stranke k posvetovanju. Izkazalo se je, da tvorijo večino «Slovenske Enote». Glede taktike se je doseglo popolno sporazumljenje.

Dunaj, 30. junija. Danes se je zglasila v zbornici deputacija zasebnih uradnikov, ki je naprosila poslance, da bi zbornica še v tem poletju rešila zakon glede trgovskih uslužbencev.

Ogrska kriza.

Budimpešta, 30. junija. Misija Lukaseva je pokopana, ker neodvisna stranka ni sprejela njegovih predlogov za rešitev krize. Lukacs se je popoldne podal na Dunaj, da poroča cesarju.

Finančna reforma.

Berlin, 1. julija. Socialni demokratje namerjajo preprečiti konservativno finančno reformo z obstrukcijo. V to svrhu pozivljajo liberalne stranke, da pri obstrukciji sodelujejo.

Odločbe obrtnih sodišč.

Priobčuje dr. D.

XXXVIII. K. S. je pri krovskem mojstru J. B. v B. že več let delal kot pomočnik proti 14dnevni odpovedi.

1. maja 1905. je obolel in bil 10 tednov za delo nezmožen. Med tem časom se mu ni naznailo, da se neha delavsko razmerje.

Ko pa je 13. julija 1905. zopet hotel delo nastopiti, se je J. B. branil, da bi mu še dal dela.

K. S. je zato tožil J. B., naj ga sprejme zopet na delo nazaj, ali pa mu plača odškodnino za odpovedno dobo.

Tožba je bila zavržena:

Razlogi: § 82. lit. h obrt. r. opravičuje obrtovalca, da onega pomočnika vkljub dogovorjeni ali postavni odpovedi takoj odpusti, ako traja njegova nezmožnost za delo, ki si je ni sam zakrivil, čez 4 tedne.

S tem, da se delodajalec brani dati posla pomočniku, ki se zopet prijavi na delo, na zadosten način izraža svojo voljo, da se hoče poslužiti svoje pravice po cit. paragrafu. V tem smeru ni treba še drugače dajati na znanje svoje volje.

Obrtovalca se po 4tedenskem roku torej ne more niti siliti, da sprejme pomočnika zopet na delo, niti da mu povrne mezdo za odpovedno dobo (§ 84. obrt. r.).

Raznoterosti.

† Štirideset ljudi po nedolžnem v preiskovalnem zaporu. Kasalsko sodišče je potrdilo obsodbo cigana Sofronija, na devet let težke ječe; Sofroni je zagrešil obrekovanje, na podlagi katerega so zaprli štirideset oseb zaradi obdolžitve umora, uboja in ropu, ki so jih izpustili šele po dolgem preiskovalnem zaporu na svobodo. Da so obdolžitve izgledale verjetnejše, je cigan izpovedal, da je tudi sam se udeležil vseh teh zločinov. Izkazalo pa se je, da je cigan v času tistih dozdevnih zločinov tičal vsled tatvine v zaporu in s tem so padle tudi obdolžitve njegove v vodo. Sofroni je priznal, da ga je k obrekovanju nagovoril orožniški stražmojster Stasz, ki bi se bil rad proslavil z odkritjem neznanih zločincev; za nagrado mu je obljubil bogato plačilo in pa pomoč pri pobegu. Proti brezvestnemu orožniku so uvedli preiskavo.

† Hude skrbi. V berlinskem listu beremo sledečo povest: Kadar gre avstrijski prestolonaslednik na lov in ga spremlja do kolodvora soproga njegova, ki je le kneginja, sledi pozlačenemu dvornemu vozu drug voz, ki nima pozlačenega kolesja. Kajti prestolonaslednikova žena se ob povratku s kolodvora ne sme peljati v pozlačeni dvorni kočiji; te časti je deležna le v spremstvu svojega moža. To težavo so v zadnjem času rešili na ta način, da se peljeta prestolonaslednik in kneginja v avtomobilu, ki nima pozlačenih koles... Zares težke so vladarske skrbi!

† Kulturno delo socialne demokracije. Često so celo nasprotniki prisiljeni, da priznajo velikansko kulturno delo socialne demokracije. V zadnjem snopiču nemškega mesečnika «Nord und Süd» razmotriva profesor Uiebergall duševno življenje kmeta in fabriškega delavca; med drugim izvaja sledeče: Ljudje, prišedši z dežele, so večidel porabni le za neučeno delo. Poznam tovarnarja, ki so mu — ne v jezi — ušle besede, da njegovi delavci le zato niso socialni demokratje, ker so zato preneumni; če bi bili socialni demokratje, bi bili pametnejši in za delo uporabnejši. To je nedvomno sijajno izpričevalo za socialno demokracijo iz poklicanih ust. In v resnici lahko trdimo: socialna demokracija se pojavi ondi, kjer obstajajo nekoliko višji interesi, in kjer prevladuje, tam budi višje interese. Ze sedaj velja v širokih vrstah za probujevalko duševnega življenja, kar je ljudska šola započela, česar pa meščanske naprave nikakor ne dopolnjujejo, kdo se briga izven volilnih časov za navadno ljudstvo? — tega se je s trdno roko polotila socialna demokracija. — Registriramo ta meščanski slavospev na socialno demokracijo, ker vnovič konstatira, kar so objektivni meščanski razumniki že ponovno potrdili: da se duševna elita delavstva zbira v vrstah socialne demokracije.

† Teološka fakulteta in praška univerza. Na univerzah je navada, da vsako leto izberejo rektorja iz druge fakultete in tako pripada rektorat vsako četrto leto teološki fakulteti. Češko napredno dijaštvo bije že dolgo časa boj proti teološki fakulteti, zlasti za nje izločitev iz univerze, in že pred štirimi leti je dijaštvo sprejelo teološkega rektorja z viharnimi demonstracijami. Od tedaj pa se je odpor proti bogoslovni fakulteti znatno poostiril in mnenje, da spada teološka fakulteta prav tako malo na univerzo, kot teologija v znanost, se je razširilo tudi med profesorji. Pred nekaj dnevi je bila na praški univerzi volitev rektorja za prihodnje leto in na vrsti je bila — po dosedanjem običaju — teološka fakulteta. Toda profesorski zbor te fakultete se je sam odpovedal rektoratu — z ozirom na vladajoče razmere. Pač pa je izrekel željo, da pripade rektorsko dostojanstvo prihodnje leto kakemu teologu. Volilci rektorja so prvi del te izjave sprejeli v vednost in izvolili rektorjem prof. dr. Krala s filozofskega oddelka; glede drugega dela izjave pa so se izrekli, da ne morejo vezati bodočih volilcev. S tem je dosežen prvi uspeh protiklerikalne akcije, ki jo vodi češko napredno dijaštvo.

† Noblessa, da je kaj. Ob cesarskem slavu je uradajoči policijski uradnik ustavil avtomobil kneza Egona Fürstenberga, ki je zapustil določeno vozno vrsto. Komaj pa je uradnik obrnil avtomobilu hrbet, je sofer na knezovo povelje zavlil v stran in pri tem povozil policijskega uradnika. Ta je tožil kneza pri deželni sodnji za odškodnino, ki mu je bila tudi priznana. Knez se je pritožil na drugo instanco, ki je tožitelja zavrnila. Državno sodišče pa je odločbo druge instance razveljavilo, češ, da se je knez očitno pregrešil proti policijskim določbam, ko je proti izrecnemu opominu uradnika zapustil vozno vrsto in da je zavezan za vso škodo. — Lekcije v noblessi mora torej tem vitežom dati zadnja instanca.

† Silna vročina v Njujorku. Vročina v Njujorku raste od dne do dne. Ljudje sede zvečer raje v temi, kot da bi prižgali luč, ki temperatura še zvišuje. Škoda plinarn v zadnjih štirih večerih cenijo nad 1,250.000 kron. Tudi s cestno železnico se nihče ne vozi, ker je zlasti mnogo ljudi obolelo za solčarico na strešnih sedežih tramvajskih voz; sijajno pa cvete kupčija sladoledarjev. — Dozdaj je neznosna vročina pobrala dvajset žrtev; na stotine ljudi pa je obolelo za solčarico, da so bolnice vse prenapolnjene. — Najhujša vročina vlada v državi Arizona, kjer presega 43 stopinj. Na lisoče kmetov je opustilo poljsko delo.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo... Agitirajte „Rdeči Prapor“!

Našim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Restavracija International
v Ljubljani
Resljeva cesta št. 22
se priporoča.

Točijo se pristna vina in sveže pivo. Na razpolago je vrt, kegijišče in salon.

Se priporoča

Marija Petrič
restavraterka.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Brivnica in česalnica
Anton Bočkaj
Ljubljana, Kolodvorske ul. 24
se najtopleje priporoča.
--- Solidna postrežba! ---

Pozor! Pozor!
Toplo se priporoča kavarina
„ILIRIJA“
Ljubljana
Kolodvorske ulice (3 minute od
južnega kolodvora)
!!! Odprta vsak dan celo noč. !!!
Posebna soba na razpolago.

Telefon št. 177
L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.
Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam
**zagrebško in
: češko pivo :**

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izbiro po najnižjih cenah
obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in
dečke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice.

Za veselice
in druge prireditve korijandoli, šaljive
predmete za bazar, lampione, za ša-
ljivo pošto izredno cene in lepe razgled-
nice, serpentine i. t. d. priporoča
Ivan Vrečko
Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.
Trgovina s papirjem.

Josipina Herrisch
Ljubljana, Židovske ulice 7
priporoča svojo bogato zalogo moških,
ženskih in otroških čevljev, gamaše
itd. najnovejše oblike, zelo trpežne
in elegantne fazone.
Zunanja naročila točno.

Katinka Widmayer
trgovina pri „Solncu“ za vodo
Pogačarjev trg
priporoča svojo veliko zalogo
perila za dame, gospode in otroke. Ro-
kavice, nogavice, kravate, bluze, obleke,
predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umet-
nih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi.
Vsa oprava za novorojenčke. Damski
slamniki najnovejše mode. Krasne „peče“
vedno v zalogi. Specialiteta za delavce:
**Celulloid-ovratniki, prsa in
manšete.**
Nizke cene

**Klobuke, cilindre
in čepice** v najnovejših fazonah in v
velikih izberah priporoča
Jvan Soklič, Ljubljana
Pod Trančo šte. 2.

Milko Krapeš
urar in trgovec z zlatino, zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3
priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in
žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov
in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče
s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo
se velikonočno in binkoštne praznike, naj nihče ne zamudi
te prilike, ker bodem prodajal po znatno nižjih cenah.
Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj
in poštne prosto!

**35 letni velik
uspeh!**
**Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa**
se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano
želodčno tinkturo
lekarna Plooolja
Ljubljana, Dunajska cesta.
Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Največja zaloga, najboljša in najcenejša trgovina za
naročevanje ozir. nakupovanje!
Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8,
in 1 kg.
Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.
Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.
Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.
Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.
Maščoba za usnje.
Oljnatih barv, priznanih najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.
Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.
Glpsa, alabasterskega in stukturnega.
Karbollneja, najboljšega.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorov za slikarje, najnovejših.
Ustanovljeno 1. 1832. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1832.
I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani
Telefon šte. 168. priporoča svojo
izborna pivo v sodcih in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.